

Sygn. akt I PZ 41/18

POSTANOWIENIE

Dnia 7 lutego 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jolanta Frańczak

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z powództwa A. S.
przeciwko Spółce [...] Spółce Akcyjnej w B.
o rekompensatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 7 lutego 2019 r.,
zażalenia powódki na postanowienie Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w K.
z dnia 20 września 2018 r., sygn. akt IX Pa [...],

**uchyla zaskarżone postanowienie w części dotyczącej
powództwa A. S.**

UZASADNIENIE

Powódki – A. R., Z. R., A. S., M. S. - wniosły odwołanie od wydanych przez Spółkę [...] S.A. w B. decyzji odmawiających wypłaty rekompensaty w kwocie 10.000 zł z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla.

Sąd Rejonowy ustalił, że powódki były pracownikami jednej z kopalń wchodzących w skład K. S.A. w K. i nabyły prawo do świadczeń emerytalno-rentowych po dniu 1 stycznia 2015 r. Zarząd K. S.A. w związku z trudną sytuacją ekonomiczno-finansową K. i zagrożeniem upadłością, uchwałą z dnia 19 września 2014 r. zlikwidował od 1 stycznia 2015 r. prawo emerytów, rencistów i innych

uprawnionych osób do bezpłatnego węgla. Pozwana Spółka odmówiła powódkom przyznania rekompensaty. Sąd Rejonowy wskazał na art. 2 ustawy z dnia 12 października 2017 r. o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla (Dz.U. z 2017 r., poz. 1971), a także na art. 5 ust. 9 tej ustawy jako podstawę odmowy wypłaty rekompensaty. Sąd podkreślił, że warunkiem koniecznym dla uzyskania prawa do rekompensaty jest kumulatywne spełnienie przesłanek: (-) uzyskanie prawa do emerytury lub renty inwalidzkiej; (-) faktyczne pobieranie tego świadczenia; (-) posiadanie w trakcie pobierania świadczenia emerytalno-rentowego uprawnienia do bezpłatnego węgla zgodnie z zakładowymi przepisami prawa pracy. W ocenie Sądu, powódki nie spełniły tych przesłanek, ponieważ w dacie nabycia przez nie prawa do emerytury bądź renty i rozpoczęcia jej pobierania, wewnątrzzakładowe przepisy obowiązujące u pracodawcy powódek nie przewidywały prawa do bezpłatnego węgla dla emerytów i rencistów. Sąd podkreślił, że bez znaczenia dla zasadności roszczeń powódek pozostaje fakt, że przed datą przejścia na emeryturę pozostawały na świadczeniu przedemerytalnym, podczas którego otrzymywały deputat węglowy do chwili, do której był on wydawany emerytom i rencistom. Podkreślił, że z treści powyższej ustawy jednoznacznie wynika, że ograniczyła ona krąg osób uprawnionych do emerytów i rencistów oraz wdów po nich, nie obejmując swoją regulacją osób na świadczeniach przedemerytalnym. Ponadto Sąd stwierdził, że o rozstrzygnięciu sprawy nie może przesądzać okoliczność, że pracodawca w ramach tworzonych przepisów wewnątrzzakładowych przyznał osobom korzystającym ze świadczeń przedemerytalnych również niektóre uprawnienia przysługujące emerytom i rencistom. Sąd stwierdził, że prawo do deputatu węglowego nie jest świadczeniem powszechnym i przysługuje jedynie osobom uprawnionym na gruncie przepisów branżowych czy też układów zbiorowych pracy, bądź porozumień wewnątrzzakładowych. W ocenie Sądu, żaden z obowiązujących przepisów prawa nie stanowi, że osoby korzystające ze świadczeń przedemerytalnych korzystają z tych samych praw co emeryci i renciści. W konsekwencji Sąd Rejonowy w B., wyrokiem z 23 kwietnia 2018 r., oddalił powództwa.

Wyrok Sądu Rejonowego powódki zaskarżyły w całości. Zarzuciły naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię, to jest art. 3 w związku z art. 2 pkt 1 lit. a ustawy o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla oraz przepisów prawa procesowego, to jest art. 233 k.p.c. przez wadliwą ocenę materiału zgromadzonego w sprawie.

Na rozprawie w dniu 20 września 2018 r., pełnomocnik powódek oświadczył, że cofa apelację i wnosi o nieobciążanie powódek kosztami zastępstwa procesowego.

Wobec cofnięcia apelacji Sąd Okręgowy w K., postanowieniem z dnia 20 września 2018 r., sygn. akt IX Pa [...], umorzył postępowanie apelacyjne (pkt 1), odstępując od obciążania powódek kosztami postępowania apelacyjnego (pkt 2). W uzasadnieniu postanowienia wskazał, że oświadczenia stron procesu o cofnięciu apelacji nie podlegają kontroli sądu (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 maja 2000 r., III CZP 6/00). O kosztach procesu orzekł na podstawie art. 102 k.p.c., uzasadniając to tym, że ustawa o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla jest nową materią, zaś wszczęcie postępowania przez powódki nastąpiło w pośpiechu, z uwagi na krótki 14-dniowy termin na wniesienie odwołania. Dodatkowo Sąd miał na względzie fakt, iż zachodziły wątpliwości związane z interpretacją regulacji prawnej świadczenia rekompensacyjnego.

Pełnomocnik powódki A. S. odwołał oświadczenie o cofnięciu apelacji złożone na rozprawie w dniu 20 września 2018 r., wnosząc o potraktowanie pisma zawierającego oświadczenia o cofnięciu apelacji również jako zażalenia na postanowienie w przedmiocie umorzenia postępowania z powództwa A. S.. Do pisma tego załączono podpisane przez powódkę oświadczenie o odwołaniu oświadczenia o cofnięciu apelacji przez powódkę. W uzasadnieniu pisma strona skarżąca wyjaśniła, że powódka podjęła decyzję o cofnięciu pozwu wobec pojawiających się w mediach informacjach o zaawansowanych pracach legislacyjnych nad projektem ustawy mającej rozszerzyć krąg uprawnionych do rekompensaty również o osoby pobierające świadczenie przedemerytalne. Po przeanalizowaniu dostępnych w Internecie i prasie projektów ustawy, powódka stwierdziła, że nie można ustalić, kiedy uzgodniony projekt ustawy zostanie

przedłożony w Sejmie, jak również czy nowy stan prawny obejmie powódkę. W konsekwencji powódka, cofając apelację, działała w błędnym przekonaniu co do pewności, że ustawodawca ureguje jej sytuację prawną w sposób niebudzący wątpliwości. W uzasadnieniu pisma wskazano na niepewność co do stanu prawnego powódki obecnie oraz w przyszłości, wobec braku pierwotnej kompleksowej regulacji osób na świadczeniach przedemerytalnych, wielokrotnych zmian projektów nowelizacji, przedłużających się prac nad nimi. Ze względu na te okoliczności pełnomocnik oświadczył, że „odwołuje oświadczenie złożone na rozprawie w dniu 20.09.2018 r. o cofnięciu pozwu wobec pozwanej”.

Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia na podstawie art. 395 § 2 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 24 maja 2017 r., III CZP 2/17 (OSNC 2018 nr 2, poz. 16), prawidłowy wybór środka zaskarżenia jest szczególnym wymaganiem stawianym zawodowym pełnomocnikom; ich decyzja w tym zakresie oznacza nie tylko dokonanie prawidłowej czynności procesowej, ale także spełnienie elementarnych standardów zawodowych. Należy jednak mieć na względzie, że czym innym jest niewłaściwy dobór środka zaskarżenia, a czym innym nadanie mu niewłaściwej lub „pozaustawowej” nazwy albo jej całkowite pominięcie. O procesowej kwalifikacji dokonanej czynności decydują nadane jej cechy konstrukcyjne, zazwyczaj specyficzne dla danej czynności, odróżniające ją od innej, a nie nazwa użyta w celu opisanie tej czynności (tytuł), zwłaszcza wtedy, gdy okoliczności danego przypadku jasno wskazują, że doszło nie do wadliwego doboru czynności, lecz oczywistej omyłki (niedokładności) w jej opisanie.

W związku z powyższym pismo procesowe pełnomocnika powódki zatytułowane „odwołanie oświadczenia o cofnięciu apelacji”, złożone w ustawowym terminie przewidzianym dla zażalenia na postanowienia sądu drugiej instancji kończące postępowanie w sprawie (art. 394¹ § 2 k.p.c.), należy traktować jako zażalenie na postanowienie o umorzeniu postępowania apelacyjnego, gdyż zawarty w nim został wniosek o potraktowanie go jako zażalenia na postanowienie Sądu

drugiej instancji o umorzeniu postępowania apelacyjnego i o uchylenie tego postanowienia.

Zgodnie z art. 391 § 2 k.p.c., w razie cofnięcia apelacji sąd drugiej instancji umarza postępowanie apelacyjne i orzeka o kosztach jak przy cofnięciu pozwu. Cofnięcie apelacji jest czynnością dyspozycyjną strony, która nie podlega kontroli sądu (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 29 maja 2000 r., III CZP 6/00, Prok. i Pr. 2000 nr 10, s. 37). Jednakże w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych powyższa czynność - z uwagi na treść art. 469 k.p.c. - podlega kontroli sądu. Przepis ten stanowi, że sąd uzna zawarcie ugody, cofnięcie pozwu, sprzeciwu lub środka odwoławczego oraz zrzeczenie się lub ograniczenie roszczenia za niedopuszczalne także wówczas, gdyby czynność ta naruszała słuszny interes pracownika lub ubezpieczonego. Ocena sądu, czy cofnięcie apelacji nie narusza słusznego interesu pracownika (art. 469 k.p.c.) dokonywana jest w płaszczyźnie obiektywnej - w konfrontacji z zasadnością roszczeń pracownika (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 22 listopada 2001 r., I PKN 680/00, OSNP 2003 nr 20, poz. 488; z dnia 14 maja 2003 r., I PK 493/02, LEX nr 1147736; z dnia 21 stycznia 2013 r., II PK 157/12, LEX nr 1555433; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2012 r., I UK 141/12, OSNP 2013 nr 17-18, poz. 214).

Stosownie do art. 476 § 1 pkt 1 k.p.c., przez sprawy z zakresu prawa pracy rozumie się sprawy, między innymi, o roszczenia ze stosunku pracy lub z nim związane. Sprawami związanymi ze stosunkiem pracy są sprawy, w których podstawa prawna wynika nie z bezpośredniej realizacji praw i obowiązków stron stosunku pracy, lecz z innych ustawowych lub umownych obowiązków zakładu pracy wobec pracownika. Dla uznania sporu za spór o roszczenia związane ze stosunkiem pracy niezbędny jest element podmiotowy (zakład pracy - pracownik), a ponadto musi być spełniona przesłanka przedmiotowa w tym znaczeniu, że dochodzone roszczenie musi pozostawać w bezpośrednim związku z treścią stosunku pracy i nie może powstać tylko przy okazji tego stosunku prawnego. Spór o roszczenia powstałe „przy okazji stosunku pracy” charakteryzuje się tym, że między roszczeniem a stosunkiem pracy brak jest wzajemnej współzależności w tym znaczeniu, że spór mógłby powstać również w sytuacji, gdy między stronami

nie istniał stosunek pracy (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 1994 r., I PZP 58/93, LEX nr 14979 i przywołane tam orzecznictwo).

W niniejszej sprawie istnienie stosunku pracy jest istotną przesłanką roszczenia o rekompensatę na podstawie ustawy z dnia 12 października 2017 r. o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla, bowiem to z byłego stosunku pracy (uprawniającego do deputatu węglowego) wywodziło się prawo emeryta, rencisty do tego świadczenia, a przewidziane w tej ustawie świadczenie rekompensuje jego utratę. W rezultacie niniejsza sprawa jest sprawą związaną ze stosunkiem pracy, do której zastosowanie ma art. 469 k.p.c., a zatem nieuprawnione było stanowisko Sądu drugiej instancji, że cofnięcie apelacji przez powódkę nie podlegało kontroli sądu.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c. w związku z art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.